

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:
Andrej Žumer,
nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 3.

Ljubljana, 1. svečana 1892.

XXXII. leto.

Vsebina: J. Ravnikar — Litija: Jan Amos Komenski. — Prof. Fr. Orožen: O zemljepisnem poku. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Listek. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Iz Ambrusa. — Iz ljubljanske okolice. — S Krasa. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Jan Amos Komenski.

(V spomin tristoletnice.)

»Slavme slavně slávu
Slavův slavných!«

Jan Kolár.

Letos dné 28. sušca se izpolni 300 let, odkar se je porodil jeden največjih pedagogov vseh časov in vseh narodov. Učitelji slovenski smo dolžni, da se ob 300letnici rojstva Jana Amosa Komenskega vsaj nekoliko spominjamo ter mu v „Učiteljskem Tovarišu“ postavimo mal spomenik.

Od nekdaj že so vsi naobraženi narodi čistili in proslavljali one može, ki so po svojih duševnih močeh delovali in žrtvovali se za blaginjo in napredek svojega ljudstva, kazoč mu pota, po katerih mu je moč dospeti do boljše ter srečnejše bodočnosti. Tako n. pr. so stari Grki slavili modrega zakonodajca Solona; Lahi časté svojega prvega umetnika, slikarja Rafaela, v novejšem času pa tudi rodoljuba

Garibaldija; Švicar s ponosom imenuje osvoboditelja Tella; Anglež obožava svojega največjega pesnika Shakespeara; naši južni bratje Hrvati čislajo visoko branitelja svojih pravic Šubica in Frankopana; severni bratje Čehi spoštujejo Podjebrada; Američanje imajo v čisljih svojega Washingtona i. t. d. i. t. d. Čim bolje narodi spoznavajo izvrstnost in vrline takih osob, tem više jih proslavljajo in tem srčneje se jih spominjajo. Sleherni narod ima nekaj slavnih množ, ta več, oni manj; večje število najdemo tam, kjer vlada svoboda duha, manj ali pa prav nobenega ni v tistem ljudstvu, ki je okovan v večno robstvo močnejših, silnejših narodov.

Slovanski narodi imajo obilico množ, ki so se vzlasti v najnovejši dobi stekli v vseh strokah véde in umetelnosti za razvoj in napredek človeškega uma nepre-

cenljivih zaslug. Toda v tem pogledu tudi nismo zaostajali v minolih stoletjih, kakor nam kaže v 17. stoletji živeči Jan Amos Komenski, ta najsvetlejša zvezda med pedagogi vseh časov in narodov, čegar spomin slavimo letos ob 300letnici njegovega rojstva.

* * *

Jan Amos Komenski se je porodil 28. sušca l. 1592. ne daleč od Ogerskega Broda na južno-vzhodnem Moravskem. Razni životopisci slavnega Komenskega imenujejo Komno, Nivnice in Ogerski Brod za njegov rojstveni kraj. Med mestom Brod in med trgom Nivnice, ki je od prvega kako dobro uro v stran, stoji več mlinov; iz pisem je razvidno, da so nekateri teh mlinov že na tem mestu bili v 16. stoletji. Iz dvojnega vzroka namreč: ker je bil Komenski mlinarjev sin in ker nekateri navajajo Nivnice, drugi pak Ogerski Brod za njegov rojstveni kraj, sme se po tem takem sklepati, da je bil Komenski porojen v jednom teh mlinov.

Iz tri ure oddaljene vasi Komna se je preselil v one kraje kak prednik znanega pedagoga, ki se je zavoljo tega imenoval Komenski, kajti v 17. stoletji na Češkem in Moravskem ni bilo več v navadi imenovati se po rojstvenem kraju brez rodbinskega imena. Pripomniti še moramo, da je v vasi Suha Loz — dve uri od Ogerskega Broda — živel pred 20 leti mlinar z imenom Komenski.

Roditelji Komenskega so spadali k tako zvani „bratrski jednoti“ (bratovski cerkvi, ki se je prištevala v tedanjih razmerah protestantizmu).

Mali Amos, izgubivši svoje roditelje že v nežni mladosti, je bil od svojih brezvestnih varuhov tako zapuščen in zemarjen, da je jel stoprav 16 let star obiskovati latinske šole. Sicer so sorodniki siroto Amosa poprej dali rokodelstva učiti, toda mladi Komenski se nikakor ni mogel s tem poklicem sprijazniti, marsikaj je pričel, a kmalu zopet popustil. Že v svoji

nežni mladosti je izkusil trpkost usode, ki ga je premetavala vse njegovo življenje, kakor barko po vihnem morji. Sam o sebi piše: „Zanemarjenost pri pouku je bila pri meni tolikšna, da sem začel že zgodaj v sebi čutiti usmiljenje in pomilovanje do družih“. Vkljub vsem pomanjkljivostim tedanjih šol, o kojih se je pozneje v svojih spisih često pritoževal, pričel se je v kratkem času vsega potrebnega ter je zamujeno kmalu nadomestil.

Dovršivši latinske šole, odloči se za duhovski stan ter se v ta namen poda na protestanske bogoslovske šole v Herborn na Nasavskem, pozneje ga vidimo na vseučilišci v Heidelbergu, v katerih krajih se je posebno marljivo pečal z bogoslovnimi vednostimi. Od tod se je podal na potovanje na Nizozemsko. Vrnivši se čez Amsterdam zopet v Heidelberg, nevarno zbolí — in l. 1614. pride v zlato Prago, nekaj, da bi se okrepčal, nekaj zavoljo tega, ker mu je zmanjkalo denarjev, da bi bil ostal še dalje v Heidelbergu.

Vrnivši se proti koncu leta 1624. v svojo domovino, prevzame voditeljstvo bratovske šole v Prerovu, ker je bil še premlad, da bi ga bili posvetili v duhovnika. Češki mecenat, tedanji moravski poglavar Karol pl. Žerotin, ki je Komenskega poklical na šolo v Prerov, imel je kot udani privrženec čeških bratov povsod na svojih velicah posestvih po Moravskem in Češkem, ki je bil patron šol, taiste nastavljene kot učitelje, duhovnike in tudi kot uradnike ter jim je bil ob jednom velik dobrotnik in zaščitnik.

V Prerovu že je jel Komenski polagoma vpeljavati novi način poučevanja, ki ga je iznašel po svojem lastnem preišljevanji, namreč: poučevanje v realijah in nazorni pouk; on je tedaj utemeljitelj realističnega in nazornega poučevanja. Spolnivši 24. leto so ga posvetili duhovnikom, ki je deloval dve leti pri bratovski cerkvi; toda ta služba mu ni bila nič kaj všeč, zato sklene stopiti zopet v učiteljsko službo.

L. 1618. ga pokličejo v Fulnek na severno Moravsko, kjer je bila najstarejša in tudi najznamenitejša cerkev čeških bratov — nekako središče. Tu postane šolski voditelj ter prične z neutrudljivo pridnostjo svoje didaktične študije, tu je preživel najsrečnejše dni svojega trudapolnega življenja, kajti tu je užival zakonsko srečo in splošno spoštovanje stanovnikov. Le škoda, da je ta sreča njegova trajala le malo časa. Takrat namreč se je začela nesrečna tridesetletna vojska z vso svojo grozo na največjo nesrečo in pogin češko-slovanskega naroda. Po nesrečni bitvi na Beli Gori dné 8. listopada 1620. l. se je odločila žalostna usoda čeških deželâ; češka vojska pod slabim vodstvom je bila uničena; Moravani so padli do zadnjega moža, ker se niso marali umakniti.

Nato se prične strašno preganjanje češkega naroda. Tudi Komenski je moral zapustiti svoj dom v Fulneku in pobegniti pred špansko vojsko l. 1621. Vsled teh napetih in premenjenih političnih razmer je slavni pedagog moral od l. 1622—1628 le na skrivnem delovati. Sovražnik je pokončaval vsa mesta, kjer je našel bratovske cerkve; tako je tudi Fulnek upepelil. Pri tem požaru je Komenski izgubil vse svoje premoženje in vse rokopise, ki jih je kot mlad učitelj spisal. Odtod se začenja njegovo žalostno, nesrečno življenje, polno nadlog in bojev.

V teh žalostnih letih, ki jih je Komenski preživel deloma na posestvih gospoda Dragotina pl. Žerotinskega, deloma pri gospodu Juriju Sadouskem na Sloupnem v krkonoških gorah, pečal se je največ z didaktičnimi vednostimi ter je spisal tudi mnogo versko-filozofičnih knjig, s katerimi bi se tolažili njegovi sovražniki. Med temi tolažljivimi spisi, ki jih prištevamo k njegovim najboljšim sestavkom v češkem jeziku, je najvažnejši po vsebini in obliki, ki spada med najdražje bisere češkega slovstva „Labyrinth světa a raj srdce“ (Labirint sveta in raj srcá), poklonivši ga dné 13. grudna 1623. l. svojemu dobrot-

niku, varuhu in res plemenitemu gospodu Dragotinu pl. Žerotinu, moravskemu poglavarju. Komenski riše v tem delu z jedrnatostjo in primerno bistroumnostjo nečimernost stvarij tega sveta, kazoč, da more Bog sam človeškemu srcu podeliti miru in pokoja. Zgodovinar Gindely trdi, „da bi bilo to delo tudi svetniku v čast“. V tem času mu umrjú soproga in dva otroka. Vsled tega je ves potrt iskal tolažbe v premišljevanji o božji previdnosti in v delu. V ta namen spiše že omenjeni spis in „pod Klopoty“ (o nadlogah).

L. 1624. je vlada Dragotinu Žerotinskemu zagrozila, da ne sme več vzdržavati čeških bratov na svojih posestvih. Večina bratskih duhovnikov je torej morala svojega varuha zapustiti ter se skrivati po gozdih in votlinah v Krkonoših na šleskih mejah; povsod so jih preganjali in kaznovali po tako zvanem „krvavem soudu“ (krvava sodba). V vrsti pregnancev je bil tudi naš Komenski, bivajoč nekaj časa na gradéh Jurija Sadouskega iz Sloupa. Med tem časom spiše drugo alegorijo naboženske vsebine v češkem jeziku „Hlubina bezpečnosti“ (Globina varnosti), v kateri razlaga, da je človek pod brambo božje previdnosti varen.

L. 1628. izide zakon, vsled katerega se je zabičilo protestantom in češkim bratom, ali sprejeti katoliško vero, ali pa ostaviti deželo. Po tem takem zapustita česko deželo tudi oba varuha Komenskega, Dragotin Žerotinski in Jurij Sadouski. Nad 30.000 rodbin zapusti meseca prosinca v najhujši zimi, med njimi tudi Komenski svojo jim ljubo in drago domovino. Prišedši na mejo Česke, pokleknejo vsi; med tem, ko je Komenski molil glasno, naj bi Bog deželo česko blagoslovil in ohranil, slišal se je glasen jok in stok v vsem društvu.

Komenski na to pride s svojimi tovariši v Lešno (Lisa) na Poljskem, kjer je bratovska cerkev že cvetela 90 let popred, namreč od leta 1547. Grof Rafael Lešenski sprejme česke pregnance jako prijazno.

Tukaj se Komenski poprime pridno delovanja na pedagoškem slovstvenem polju, kjer kmalu prevzame voditeljstvo gimnazije, za katero je tudi pozneje na vso moč skrbel, ko je postal nadzornik za vse raztresene svoje česke in moravske brate. Zaslovel je tako, da so vsi prvaki svoje sinove pošiljali v šolo v Lešno, da bi jih vzgojeval Komenski. Tu spiše „matrimonium šole materinske“, potem „Občansko ali narodno šolo, razdeljeno na 6 let“ — in „Didaktiko“, izvirno v českem jeziku; kajti, akoravno je bil kosmopolit, skrbel je vendar v prvi vrsti za svoj narod česki. Vzgoja mladine českega naroda dozdevala se mu je kot najboljšo sredstvo povzdigniti zopet narod česki, ki je po belogorski bitki padel pod grozni jarem svojih sovražnikov. „Didaktika“ pa je ostala samo v rokopisu. Kasneje jo je Komenski predelal na latinski jezik, ki je prišla na svetlo tiskana v Amsterdamu l. 1657. pod naslovom „Dialectica magna“ (velika didaktika). Česko didaktiko, ki jo je izdala Matica česka v Pragi, našel je l. 1841. prof. Purkyně v arhivu protestanske cerkve v Lešnu; prepisana je od tuje roke, toda pod nadzorstvom Komenskega samega, ker se v tem rokopisu nahajajo dostavki in popravki,

katere je Komenski napravil sam z lastno roko.*) —

Imeniten je Komenskega „načrt o preostrojenci českih šol“. Po tem načrtu slavni pedagog razdeljuje vse šole na čvetero: a) šole materinske, b) občinske ali narodne, c) latinske ali gimnazije in d) visoke (vseučilišča).

„Prva ali materinska šola je domača hiša, v kateri ostane otrok do 6. leta; prva vzgojiteljica mu je mati, ona je pestunja, oče; v tej šoli se mora otrok naučiti materinega jezika, lepega obnašanja, ubogati brez kazni in brez jeze roditeljev. V sleharni hiši naj bi roditelji imeli knjižico: „Informatorium šole materinske“ (preveden tudi na slovenski jezik v „Slov. Učitelju“ iz českega izvirnika); v tej knjižici najdejo roditelji vse, kar je potrebnega k vzgoji otrok. Da bi se to zgodilo, naj jih nadzorujejo šolski predstojniki“. (Dalje pr.) **J. Ravnikar — Litija.**

*) Komenskega »Didaktika« je za učitelje posebne važnosti, kajti njena vsebina je jako zanimiva in pravila, ki jih v njej navaja Komenski glede vzgoje mladine, so za današnje čase še vedno ravno tako veljavna, kakor pred dvema stoletjema. Radi tega sem se odločil v »Učiteljskem Tovarišu« v spomin 300letnice rojstva slovečega pedagoga priobčevati vso »Didaktiko«, ki pozneje izide v posebnih odtiskih, da Slovenci na ta način pridemo do svetovno-slavne knjige »Komenskega Didaktike«. *Pis.*

O zemljepisnem pouku.

3. Letni časi.

Učilo: Zemeljsko oblo z nagnjeno osjo in sveča ali svetilnica.

Postavimo mizo tako, da učenci dobro vidijo na njo ter narišimo na mizi zemeljsko drago kot krog (zemeljska draga je sicer pakrog ali elipsa, ki se pa ne loči mnogo od kroga). Delimo krog v štiri jednake dele, katere zaznamujemo s prvim dnem letnih časov. V krogovo središče postavimo svečo ali svetilnico, ki nam predočuje solnce. Luč mora biti v jednaki višini s središčem zemeljskega obla, in ze-

meljskega obla os nagnjena proti zemeljski dragi v kotu $66\frac{1}{2}^{\circ}$.

Postavimo sedaj zemeljsko oblo v znamenje 21. sušca tako, da gre meja med razsvetljeno in temno poloblo ravno skozi oba tečaja. Razsvetljena sta oba tečaja in polovica vsakega vzporednika. Dan in noč sta torej na vsi zemlji jednaka in tedaj je pomladansko enakonočje.

V znamenji 21. rožnika se postavi zemeljsko oblo tako, da je severna polobla nagnjena proti sveči ali svetilnici. Lahko je pokazati, da je na severni polobli

pri vzporednikih več nego polovica razsvetljena. Čim severneje so vzporedniki, tem večji del njih kroga je razsvetljen. V naših krajih so vzporedniki razsvetljeni do dveh tretjin svojega kroga. Mi imamo poletje.

Dné 23. kimovca stoji zemeljsko oblo zopet tako, da gre meja razsvetljene polovice skozi oba tečaja. V jesenskem enakonočji sta zopet razsvetljena oba tečaja in polovica vsakega vzporednika.

Postavimo še zemeljsko oblo v znamenje 21. grudna tako, da je južna polobla bližje sveči ali svetilnici, severna polobla pa od nje bolj oddaljena. Severni tečaj in vsi vzporedniki od severnega tečaja do severnega tečajnika so v temi, drugi vzporedniki na severni polobli so pa z večjim delom svojega kroga v temi. V naših krajih stojé vzporedniki do dveh tretjin svojega kroga v temi. Pri nas se začinja zima, na južni polobli pa poletje.

Posamezni letni časi se tudi dajo razlagati pri oknu v solnčnem svitu, kar bode ugajalo, ako hočemo predočevati samo jeden letni čas. Tu bode umestno opozarjati na dnevne razmere različnih vzporednikov. Da pa dobijo učenci pravi pojem o vseh letnih časih in o zemeljski dragi, treba še potem razlagati letne čase po prej navedenem načinu.

Dnevno in letno gibanje zemlje je nekako slično „vrtalki“. Spustimo li vrtalko na mizo ali na tla, tedaj se ne bode samo sukala krog sebe, ampak se tudi pomikala. Tudi kolesa pri vozu se ne sučejo samo krog osi, ampak se tudi premičejo.

4. Lunine premembe.

Učilo: Zemeljsko oblo. S tem je v zvezi manjša lunina krogla, katera je tako pritrjena na držalu od žice, da se dá sukati. —

Kakor nam predočuje zemeljsko oblo našo zemljo, tako nadomestuje manjša krogla luno. Opozarjati treba učence, da kaže luna naši zemlji vedno jedno in tisto polovico. Vzemimo n. pr. dva učenca, ka-

terih jeden stoji, drugi pa hodi jedenkrat krog svojega součenca ter mu kaže vedno jedno in tisto stran. Pri svoji hoji krog součenca se je jedenkrat tudi zasukal krog sebe. Tako se tudi luna pri svojem gibanji krog zemlje v jednom (sideričnem) meseci zasučé jedenkrat krog svoje osi.

V lažje razumevanje luninih prememb preoblecimo od solnca neobsijano lunino polovico z votlo polkroglo od proževine ali kavčuka ali pa pobarvajmo temno polovico s črno barvo. Svetlobarvana polovica lunine krogle mora vedno biti obrnjena proti solncu ali proti luči, katera nam predočuje solnce.

Jeden četrtnik ali 90° oddaljeno stoji lunina krogla na levi od zemeljskega obla ter kaže nam na zemlji polovico od solnca razsvetljene lunine strani. Tu je prvi krajec in mi vidimo luno od poldneva do polnoči.

Zopet za četrtnik oddaljeno kaže luna vso razsvetljeno polovico temni ali nočni strani zemeljskega obla. Mi imamo ščèp, kateri sveti vso noč. Lunino kroglo je treba tako postaviti, da ji ne zakriva zemeljsko oblo solnca ali luči.

Stoji li lunina krogla prvemu krajcu nasproti ravno na desni zemeljskega obla, tedaj kaže zopet samo polovico svoje razsvetljene strani, toda v drugi obliki nego pri prvem krajcu. To je zadnji krajec, kateri sveti od polnoči do poldneva.

Posebno je treba opozarjati učence, kedaj nam sveti luna v posameznih premembah in kako obliko ima za nas v posameznih slučajih.

5. Mrknenje solnca in lune.

Učilo: Zemeljsko oblo z lunino kroglo.

Lahko se razvidi, da mrkne solnce samo v mlaji, luna pa more mrkniti samo v ščèpu. Ker pa preseče lunin pot zemeljsko drago v naklonskem kotu, kateri meri $5^{\circ} 8'$, ne mrkne pri vsakem mlaji solnce, a tudi luna ne pri vsakem ščèpu. Mrknenje solnca ali lune je samo mogoče, ako stojé solnce, luna in zemlja v jedni in

tisti ravnini ali vsaj približno tako. To se pa dogaja le redkokedaj.

Brez težav se torej dá razlagati mrknenje solnca in lune. Lahko bodo tudi učenci uvideli, zakaj se mrknenje solnca vidi samo na razmerno majhnem delu naše zemlje. Mrknenje lune se pa vidi hkratu in v enakem obsegu na vsi polobli, katera je obrnjena proti luni.

6. Razlika v času med posameznimi kraji.

Učilo: Zemeljsko oblo in zemljevid cesarstva.

Solnce vzhaja vsakemu od nas za jedno stopinjo bolj zahodno ležečemu kraju za štiri minute pozneje, a za jedno stopinjo bolj vzhodno od nas ležečemu kraju za štiri minute prej nego nam. Treba je torej le prešteti za koliko stopinj je kak kraj zahodno ali vzhodno od nas, da poznamo čas dotičnega kraja.

N. pr. ako imamo v Ljubljani poldne, manjka v mestu Feldkirch na Predarlskem približno še 20 minut (4×5) do poldneva, ker leži to mesto malo ne 5° zahodno od Ljubljane. V Černovicah pa imajo tedaj že 48 minut (4×12) čez poldne, ker so Černovice skoraj 12° vzhodno od Ljubljane.

7. Dnevni in letni časi pri naših vstřičnikih, protidomeih in protinožcih.

Učilo: Zemeljsko oblo z nagnjeno osjó. Oblo se postavi pri solnčnem svitu k oknu.

Ko so učenci dobro razumeli letne čase v naših krajih, opozarjali jih bodemo tudi na dnevne in letne čase vstřičnikov, protidomcev in protinožcev.

Učencem se bode čudno zdelo, kako morejo na nasprotni strani naše zemlje

stanovati ljudje, ne da bi padli z zemlje. Tudi to se lahko razjasnuje. Pomočimo pero v vodo. Potegnemo li pero iz vode, pade tedaj kaplja s peresá. Spustimo pa kapljo n. pr. na zemeljsko oblo, tedaj se bodemo uverili, da se kaplja obdrži na večjih predmetih, z manjših pa pade na tla. Mala telesa se prijemajo velikih ali velika telesa potegujejo na sé mala telesa. Tudi prah se drži zemeljskega obla in človek v primeri k velikosti naše zemlje tudi ni več nego prašno zrnce.

Ker so naši vstřičniki, protidomeci in protinožci vsi na morji, mislimo si kot take ljudi na kaki ladiji. Ljubljanski vstřičniki so v Velikem morji zahodno od severoameriškega mesta Portland; protidomeci so v Atlantiškem morji jugozahodno od Capetown (Capstadt), protinožci pa jugovzhodno od Nove Zelandije. Vse te točke se zaznamenujejo s kredo ali z žrebljičkom ter se potem lahko predočujejo dnevni in letni časi teh krajev in se primerjajo z istodobnimi dnevnimi in letnimi časi naših krajev.

Vsi ti pojavi in naloge se lahko rešijo z navedenimi pripomočki. Na montiranem zemeljskem oblu se dá rešiti še več drugih nalog. Za ljudske šole pa bode popolnoma zadostovalo do sedaj povedano. Poglavitno je, da učenci dobro razumejo vse te pojave iz zvezdoznanskega zemljepisa.

V dodatku sledé zemljevidni obriski petero zemljin. Ti obriski služijo v ponavljanje tvarine in v primerjevanje zemljin gledé velikosti in drugih značilnih posebnostij. Zemljevidna obriska Evrope in Avstralije sta risana v merilu 1:50,000.000, Afrika, Azija in Amerika pa v merilu 1:100,000.000.

Prof. F. Orožen.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Da mene bil umél bi,
Nobeden ni bil tak,
En sam le me umél je:
Učitelj Martinjak.

Matija Valjavec Kráčmanov

r. 17. febr. 1831 v Predvoru, dovršil normalko v Kranju, gimnazijo v Ljubljani l. 1851, preskušnjo za srednje šole na Dunaju, postal gimnazijski učitelj l. 1856 v Varaždinu, l. 1876 profesor v Zagrebu, dopisujoč potem pravi član jugoslavenske akademije, umirovljen l. 1891, živí premarljiva književna bučela Kranjska v Zagrebu na Hrvaškem.

Novice l. 1848 kažejo na 5. strani pesem „Seničica“, o kateri vredništvo pravi: „S pričijočo pesnico vpeljemo pervikrat veliko obetavniga mladenča na slovenski parnas. Matija Valjavec je ime mladiga pesnika, učenca visoko čast. g. Martinaka v šesti šoli v Ljubljani, od kteriga imamo — kakor pričijoča pesmica spričuje, pri kateri nismo ne čerke popravili — v prihodnje veliko lepih pesniških del pričakovati. — Drugo pot bomo iz Valjavcova dnevpisa (Tagebuch), ki ga je v preteklih velieih šolskih praznikih doma spisal, en sostavek v prozi bravcam za poskušnjo podali. Prof. Martinak imajo namreč posnemanja vredno navado, de svojim učencam po dokončani peti šoli o velieih šolskih praznikih dnevnik pisati ukažejo, naj si bodi v latinskem, nemškem ali slovenskem jeziku, iz prozi ali v pesmih, kakor kdo hoče in more (str. 15)“.

Lesena skleda (Pravlica). Edini dol (Gorenska pravlica). Žganje huda huda reč (Strašna prigodba). Drevo v cvetji. Znamnja dežja (Legenda str. 121). — Vedež: Molatev pomaga. Molatev uslišana. Plačilo miloserčnosti. Prostost. Veselo dete. — Slovenija: Slovenci (Pes.). Minčika Gorenska. Mati sinu, ki gre na vojsko. Sin materi, predin gre na vojsko. Mili dični — Milica dičnimu, predin gre na vojsko. Mati in sin (o ženitvi). Tičice se-

ničice (v 53 kiticah). Štempihar (Krajnski Erkul str. 176—180).

L. 1849^{*} Novice: Sloencam (vid. Slovenija 1848). Poletni večer. Seničice. — Vedež: Vedež k novimu letu svojim mladim bravcam. Opravljivec. Po hudi tovaršii rada glava bolí (Povést). Deček pod drevesom. Od kod reveži. Bratec in sestrice. — Slovenija: Hudi Kljukec. Slovenske pripovéstice: Černošole. Ruda sreberna. Prerokovanje od Bégun. Šrotenbah. Závist sebi kvar (Gorenska pravlica). Pri suhim tudi sirovo gorí (Legenda). Prostak. Milko in Milka. Glosa (o Ljubljani l. 1848).

L. 1850 Novice: Kmet pravi, kaj de bi ne tel biti (Iz nem. po Kastelitu). — Vedež: Kam in kje? Sonce Svečana. Jutranja zarja. Pomlad mene mika. Tičomora kazen. Ovsenjak. — Ljubljanski Časnik: Ifigenije na Tavriškim, igre petih djanj. Pervo djanje. Iz nemškiga od „Göthe“ posloveniti skušal Matija Valjavec (l. 29—32). — Sin divjine. Dramatična podoba v 5 dejanjih, po Halmu posl. M. Valjavec. — Pis. (Slovenske Talije I. Vezek str. 169). — „Valjavcov govor je vsikdar neizrečeno gibčen in popolnoma oglajen. Med vsemi njegovimi pesmami se nam še nar boljši seničice in tičice zdé, ki pogosto žvergolé; njegove pesmi o ljubezni (v Slovenii) pa so zlo dolge in tudi zlo dolgočasne. Veliko bolj nam Valjavec kot prozaikar dopade itd.“ — pravi J. Terdina v „Pretresu sloven. pesnikov“ (Lj. Časnik 1850 str. 312).

L. 1851 Novice: Na planini (Pes.). — Slov. Bčela v Celovcu II, 4: Brédka (Iz Klečan na Kranjskem, zapisal M. Valjavec. Vid. Cvetje slovanskega naroda I.).

L. 1852 *Novice*: Kmet v risu. Žegen (Vganka zastavice v 28. listu). Milatičica. — Bčela: Zvon pride po otroka (Göthe). Frater Kutar in romarica (Iz Bürgerja). Od nebeške gloriije (Po stari legendi). Zlata tica (Nar. pripovedka). Tukaj ni naš dom. Kobilica (Nar. prip. str. 369—388). — Šolski Prijatelj: Zvon pride po otroka. Veselo dete.

L. 1853 Bčela: Pobožni starček. Kvatrni večer. Sotrpinka. Blagi sin. Sinonove laži, s kterimi je Trojance prekanil, da so nesrečnega konja v mesto vzemši padli sovražnikom v pest (Iz Virgiljeve Eneide II. bukev 1—197). — Šolski Prijatelj: Od sirote. — Slov. Berilo za V. gimn. razred: Nubijani (str. 150—153) itd.

L. 1854 *Novice*: Kam in kje? Zaperta smert (Pravlica). Žnjica. Rožica. — Slov. Berilo VI: Miklavž Zrinjski (Po nemškem spisal M. Valjavec). — Glasnik slovenskega slovstva I: Tica pivka (Po nar. pripovedi). M. Kračmanov. Nar. pesme: Lovec (Preddvor). Grešnik (Lašiče). Sveta Kristina (Vodice). Zapisal. Homerove Odiseje I. spev. Poslovenil. — V l. 1852—54 je Valjavec kot učiteljski pripravnik na Dunaju za malo nagrado mnogo pomagal pri raznih knjigah ranjkemu Janežiču, kar ta spoznava na pr. Slov. Goffine, Zgodovinski katekizem J. Šmidov l. 1853 poslovenil s pomočjo nekterih domorodcev (Žepič, Terdina) in izdal A. Janežič, nektere za družtvo Mohorjevo itd.

Pesmi. Zložil Matija Kračmanov Valjavec. V Ljubljani 1855. 12. 215. Založil J. Giontini. Tisek in papir L. Sommera na Dunaju. — „Matija Valjavec ni novinec na slovenskem Parnasu, pravijo *Novice* (str. 87); kritika ga je že zdavnej vredila izverstnejim slovenskim pesnikom. Velik del teh pesem, ki so v ti knjižici v en venec zbrane, je že znan. Menda ne sodijo tisti napčno, ki njegove pesmi primerjajo Vodnikovim: obema je dana prav domača, lahko umevna beseda in pa

dobrovoljnost serca. G. Valjavec je razdelil svoje pesmi v dve versti. Perva obsega 16 Psalmov (str. 3—41). Vroč duh nabožnosti dije iz teh pesem, ki jih pesnik imenuje „rajske poezije klic“. — Drugi oddelek zapopada „Različne pesmi“ (str. 43—212). Naj izverstnejše so po naši misli tiste, v kterih prepeva po šegi narodskih pesem. Da bi se bila dala tam pa tam marsiktera še bolje opiliti, je gotovo; pa tudi je res, da bi bil prav storil, ako bi bil kakošno popolnoma opustil. Na priliko med nekterimi drugimi tista v bolnišnici je vendar prebolna, ako si človek, ki bolnišnico pozná, pod cvilhasto haljino take romantične serca misli. Ravno taka je s tisto pod nadpisom „Take so“ .. Iskrena domoljubnost, še bolj pa domotožnost, se razodeva v mnogih pesmicah itd.“ — Omenjena sodba gre tudi nekterim pozneje priobčenim ljubovnim, zlasti drobnim pesmicam! — Sicer imajo *Novice* l. 1855 v sebi: Mati. Neža Štempiharjeva (Narodna iz Predvora). Ženitva kneza Lazara. Nar. serbska. Poslovenil. Nagliča se rada kazni. Ulomek večje pesme (Po povesti v Drobntineah 1854. str. 356—380). M. Kračmanov.

L. 1856 *Novice*: Farys (arab. jezdec; pesem Mickievičeva str. 40—44). Vuk Rimljan. Laž i prilazič. Tri brati (Nar. pravlice). Jankičeva draga pošla je za drugega. Dragi v Koprivnici. Mato. Miškec (Nar. pesme iz okolice Varaždinske). — Koledarček Bleiweisov: Katrinčica (Po narodni povesti). Čveteri véki ali dóbe sveta. Po Ovidiju poslovenil M. Valjavec (str. 62—64). — Program gimnazije Varaždinske: Ifigenija v Tavridi. Igra. Zložil Göthe, poslovenil M. Valjavec (str. 11—33). Pazka: „Ifigenija v Tauridi je velekrasna drama i sasma primérna za čitanje dijakom. S toga se nahadja u nčmačkkih čitankah za naše gimnazije. S toga sam i ja poslovenio, te priobčivam ovu dramu u tome programu, a to u slovenskom jeziku; jezik bo okó Varaždina je, kako no priznavaju svi slovničari, slovenski

i doista malo različan od pismenoga slovenskoga jezika. K tomu pako ima u ondašnjih učionah svake godine više manje Slovenacah iz Štajerske“. —

Novice l. 1857: Volk Rimljan (Ponar. basni). Pripovedka o somovici ali o jelenskem zelji (Iz Varaždin. okol.). Pripovedka od starega Viničkega grada. Še nekaj o vroku. Osel kralj zverin. Pripovest o Kraljeviču Marku. Pripovedka o Fašenku in Vuzmu. Še nekaj o Rojenicah, pa o vrokih ali urokih. — Izgledi poezije slovenske v narečji Varaždinsko-Zagrebskem: „Na osmi strani vvoda Ilirske čitanke za gornju gimnaziju I. se bere, da so Slovenci, ki živé na Horvaškem v Zagrebški, Varaždinski in nekdanji Križevski

županiji, marsikaj v svojem narečji pisali, da so večidel prozo rabili in skoro vsi pesništvo preskočili. Ker so v ti knjigi pesniški izgledi tega narečja izpuščeni, menim, da bi ne bilo od več, če bi „Novice“ radovednim in takih stvari željnim bravcom kako pesmico naznanile. Ljudje jih imajo sem pa tam nekaj prepisanih in nekatere izmed teh so jako med ljudstvom razširjene. . . Iz neke take zbirke (nekako l. 1780—1805) náte nekoliko pesemc, da bote vidili, kakšnega so duha in jezika (str. 208) na pr.: Od mladenčev in devojčic. Od protuletja (pomladi). Bratovska ljubezen. Od vremenitosti. Tiček in tičica. Od zajca. Od gizdavca. V prozi: Od kač. Od vučjega pastira. Od žune (žolne).

L i s t e k.

Listi slovenskega pesimista.

VIII.

Gospod urednik! Mislil sem že in bal sem se, da mi nestane gradiva. Zdaj pa vidim, da je bil moj strah zaman. Tudi bi se moral listkar »Učit. Tov.« sramovati tožbe o nedostatku »sujetov«, ko so jeli jadrati celo v Maribor. Gradiva, kakor kaže, bode dovolj. Zato bodo drugi skrbeli. Čudim se le g. Postojinskemu, da se je ustrašil obsodbe. Prva sodba še ni tudi zadnja, sicer pa gre dandanes vse po — instancah. Prva obsodba ni vselej tudi zadnja, kakor ni prva sreča povsod tudi zadnja sreča. Ker ne bo premalo gradiva, ampak najbrž preveč, ne bi rad osamel v listkarskem — kakor se vidi in sliši — zelo sitnem poslu. Gradivo se je toraj jelo izvažati. Vsaka dežela pa izvažala le to, kar je nad domačo potrebo, ali se pa domače pridelke zamenjuje za take, kakeršnih nimamo? Ker se mi slovenski učitelji ne smemo omejevati samo na razmere — pridelke in izdelke — jedne same dežele, marveč na razmere vseh slovenskih pokrajin, videl bi rad, da bi se kmalu začela izvažati iz naše ljubljene domovine grda — nesloga, uvažati pa prav v velikih dimenzijah prizajna sloga.

Seveda bi bilo najbolje, ko bi spako nesloge izvažali še dlje kot do Maribora; slogo, ljubo slogo pa da bi jeli kar doma pridelovati.

Baš nesloga je danes moj »sujet«.

Neka mati je imela dva sina. Skrbno ju je odgajala. Vcepljala jima je v srce nauke o ljubezni do Boga in hvaležnosti do starišev, kako naj ljubita svoj

domovino, naj bosta poštena in marljiva. Hudobni sosed, ki je že njuno mater sovražil in preganjal, gledal je z zavistjo, kako starejši sin dorasta. Mati ga pošlje po svetu. Bil je pošten dečko, in ni jej delal sramote. Ravnal se je po materinih naukih in skrbno podpiral rodni dom. V tem času je šel pa tudi že mlajši sin po svetu. In kakor so mladi ljudje radi živi in glasni, včasih tudi prešerni, hotel je kmalu več veljati kot starejši brat. Pozneje se mu je celo posrečilo, da ga je izpodrinil v neki imenitni službi. Zastran tega se pa starejši ni jezil. Ko mu je mlajši nekoč grozil, da tudi matere ne sme več podpirati, ker je to za pravo le njegovo delo in dolžnost, ponudil mu je roko: »Brate, pokaj se huduješ? Ničesar Ti nisem učinil. Če sem starejši od tebe, pač ni moja krivda; če sem prej, ko ti nisi mogel, sam podpiral ljubljeno mater, zopet ni moja krivda; če se Ti zdaj jeziš na me in bi bil rad vse sam pri materi, tudi ni moja krivda. Tega, kar je bilo, Ti ne bodeš izpremenil. Tu je moja bratska roka: prijatelja bodiva in prijateljski podpirajva mater. Če ti ni prav, da jo skupno, dajva jo vsak za se po svoji moči. Kdor zna bolje, široko mu polje«.

Mlajšemu bratu pa to ni ugajalo. Trdil je, da je on najmlajši sin, katerega je mati najraje imela, da ima on tudi mater najraje, on . . . on in le on.

Mati je žalostno gledala nesrečni razpor.

S časoma se je ta bratovska pravda raznesla čez hrib in dol širom mile Slovenije. Skoro vsakemu je bilo več ali manj znano o čudnih bratih. Kadar sta se doma sešla, ponovil se je stari »ravs-kavs«, kolikor je bilo mogoče bolj živo, ker mlajši je trdil, da tisto

»cincanje za plotom« ne velja. Človek mora biti odločen. Nemaokrat je poslušala na ulici množica ljudij čudni prepir. Kakor povsod, tako sta bili tudi med njimi kmalu dve stranki. (Saj je mnogo ljudij na svetu, ki ničesar ne mislijo). Jedni so se potezali za mlajšega, drugi za starejšega brata. Večina je pa stala mirno, zmajevala z glavami in se posmehovala. Ko sta se brata v jezi in ne z najlepšimi pozdravi razhajala, spremljali so ja prijatelji na obe nasprotni strani. Obe stranki sta odločno trdili svoje pravice in svojo neomadeževano narodno čast ter prepevali:

»Živeli Slovenci
Na vse večne čase!«

Hudobni sosed je pa dostavil:

»Vedno se in pridno
Trgajte za láse!«

Z vednim zbadanjem sta drug drugemu kopala prezgodnji grob. Zadnji čas nista že imela med ljudmi

in celo med svojimi prijatelji nobene veljave več. Tužno je plakala mati na ranih grobovih svojih sinov. Zlobni sosed si je pa zadovoljno mel roke govoreč sam s seboj: »Posrečilo se mi je!« —

Gospod urednik! Vem, da ste že mislili čitajoč to fantazijo: pesimist je danes zgrešil pravo adresu. Ne, ni tako! Hotel sem pokazati primer posledkov žalostne nesloge. Saj se tudi pripovedi časi začenjajo z »eksepelnom«. Tudi pravijo, da so nauki v obliki povesti posneti bolj umljivi. Če so osebe komu kaj znane, ne morem pomagati. Čast mi je prištevati se z mer nim realinom in osebo svoje jemljem iz vsakdanjega življenja, najraje iz sedanjega časa, kojih mi ni treba daleč iskati.

Gospod urednik! Če potrebujete še kakšnega popajnsnila, evo me! Moja vest je čista. Niti obsodbe se ne bojim! Če se bode nadaljevalo o novem letu začeto delo — da se bodedo namreč mejsobno grizli, žalostna nam majka! Vaš
pesimist.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Razdelitev obleke ubogim šolarjem.) Konec. Vsemogočni bo pa zapisal ta dela ljubezni v knjigo dobrih del usmiljenja in krščanske ljubezni. Uboga šolska mladina se bode pa milosrčnim gospem in vsem drugim dobrotnikom hvaležno skazovala s tem, da se bode vedno vzgojevala po načelu: »vse za vero, dom, cesarja«.

Če bi pa milostne dobrotnice in dobrotniki ne želi tiste hvaležnosti, ki jim gre, naj ne štejejo ubogi mladini tega v zlo, saj že sama zavest, da so siromakom pomagali, že to je lepo plačilo in zato naj nadaljujejo to človekoljubno delo tudi prihodnje leto. Dobremu, usmiljenemu srcu je blagi čut tako prirojen, da samo za sé ne more biti srečno, ampak najde svojo srečo le v sreči drugih ljudij. Naslednja pripovedka slavnega pisatelja Ivana Turgenjeva nam kaže, kako redkokedaj sta dobrodelnost in hvaležnost združeni.

Nekoč napravi Stvarnik veliko pojedino. Povabljene so bile na to pojedino vse čednosti; torej same dame. Ogromno število se jih nabere v prekrasni dvorani, bile so vsake vrste, majhne in velike. Manjše so bile prijetnejše in ljubeznjivejše, kakor večje, vse so se pa čutile prav zadovoljne in so se prav ljubko med sabo zabavale, kakor se sploh spodobi sorodnicam in znankam.

Stvarnik jih opazuje od strani in kmalu zapazi, da se dve dami v tej družbi še ne poznata, ker nič ne občujeta med sabo. Na tihem stopi k njima, prime prvo za roko, pelje jo k drugi ter predstavi prvo drugi kot »dobrodelnost«, drugo pa prvi kot »hvaležnost«.

Obedve čednosti se zelo druga drugi čudita, kajti kar svet obstoji, in to je že nekaj tisoč let — sta se na tej pojedini v prvič vidile; pa tudi v bodoče sta se druga druge ogibale in se še dandanes ogibata.
Jakob Dimnik.

Iz Ambrusa. (Jožef Perko †.) Dne 8. grudna p. l. je umrl g. Jožef Perko, učitelj v Šmihelu pri Žužemberku po tridnevni bolezni za otrpnenjem možganov v 32. letu svoje starosti. Pokopan je bil v Ambrusu poleg svoje žene, ki je po dolgi in mučni bolezni dne 17. vinotoka p. l. umrla in zapustila 15mesečno dete. Rajni je bil blag tovariš svojim sotrudnikom, miroljuben mož, priljubljen pri višjih kakor tudi v vsi občini. Zadnje čast pri pogrebu so mu skazali gg. učitelji in gdč. učiteljica iz Žužemberka in gg. učitelja iz Doberniča in Zagraca. Tem gospodom in gospodičini kakor obilemu številu drugih spremljevalcev rajnega k večnemu počitku izrekajo tužni sorodniki prisrčno hvalo. — V miru počivaj!

Iz ljubljanske okolice. (Popotnikov kalendar za l. 1892.) Tako se mi je priljubila ta knjižica, da bi jo res težko pogrešal, ako bi kdaj prenehala izhajati. Čudil bi se, ako bi poznal kacega tovariša, kateri bi bil brez nje in ne podpiral njenega uredništva, katero ima gotovo čez glavo dela z njo. Zelo nestrpnost sem jo pričakoval tudi letos in ker je bilo že sredi prosinca, sem nekoliko »pobezal«, da sem prišel srečno do nje. Knjižica je res jako lična, veliko lepega gradiva je v nji. Lepša jo podoba slovenskega pedagoga Komenskega s primerno pesmico, priloženo ji je žrebanje avstro-ogerskih sreček leta 1892. itd. kakor druga leta. Najzanimivejši je pa go-

tovo imenik. Radovedno pregleduje vsak učitelj, kje mu biva ta ali oni prijatelj in sošolec. Zanima ga, koliko ima plače, število učencev itd. Ali žalibog, da ravno tu koledar ni zanesljiv.

Pregledoval sem šolski okraj Ljubljana (okolica) in našel, da je plačilni razred v tem okraji pri 12 učiteljih napačno vpisan in sicer: Črnuče IV. mesto III., Št. Jakob III. mesto IV., Jezica IV. mesto III., Kopanj III. mesto IV., Pirniče III. mesto IV., Sv. Peter II. mesto III., Preserje (1. mesto) II. mesto III., Šiška (3. mesto) III. mesto IV., Šmartno III. mesto IV., Šent-Vid (1. mesto) I. mesto II., Šent-Vid (2. m.) II. mesto III., Vrhnika (3. mesto) II. mesto III. Ravno tako napačno so vpisane številke šolo obiskujočih in godnih otrok.

Koj pri začetku »beležnice« je bil lansko leto trd črn papir, na kojega se je lahko s pisalom kaj časno zapisalo in potem zopet izbrisalo. To se mi je zdelo jako praktično. Ako grem v mesto, imam to ali ono kupiti ali naročiti. To sem si vselej ondi zaznamoval in ko sem opravil, izbrisal. Želeti bi bilo tudi, da bi se dobivali kakor vlani, koledarji v usnje vezani z zaklopnico, da se potem lahko rabijo za listnico.

Končno naj bi slavno uredništvo stvar tako urediti blagoizvolilo, da bi vsak učitelj imel koledar vsaj do novega leta v rokah, ker potem koledarjem tudi povsod cene padajo. *Jožef Gregorin — Črnuče.*

S Krasa. Začetkom leta prešinjajo človeško srce razne misli, navdaja nas up in vzbuja se v nas ljubezen. Vera nas vzdiga k Vsemogočnemu, v katerem je naš up in vir pristne ljubezni. Te tri čednostne cvetke, ako so združene, prinašajo blagost in so vir srečnega življenja.

Populimo tedaj osat, da bode na učiteljskem polji med drugim uspevala tudi preblaga cvetka »ljubezen«. Naj bi bilo letošnje leto tudi kraškim učiteljem leto vzajemnega delovanja pod ščitom kr-

šćanske ljubezni! Lansko leto je neki gospod dopisnik —o— s Krasa v »Pop.« št. 8 in 19 pital svoje kraške kolege z raznimi epitetmi ter brskal, zavijal in se zdahnil, zmečavši svoj gnjev. Ko je pa spodnjekraški kolega v »Pop.« št. 21 s podpisom —e— stvarno poročal in ocenil ono pisavo, je zopet —o— izbruhnil svojo oliko v »Pop.« št. 23. Kar je dvakrat dopisnik —o— iskal, mu je proti dopisnik —e— povedal in ko je zopet —o— v blatu poteptal svojega kolega —e—, je prišel urednik »Pop.« do besede: »S tem naj bo konec tej pravdi«. Čudna logika!

Ne bodem pogreval onega zelja, vender dovolite g. urednik, da se v Vašem in našem »U. T.« vsaj nekoliko spomnim »Popotnikovega« dopisnika —o— gled št. 23 prošlega leta: »Čemu se hudovati, ako se je dopisnik Savel prelevil v Pavla. Poboljšanje je vsekdar le častno! Označilno je, da g. dopisniku ne ugaja niti Savel niti Pavel!?

Čemu se domišljati jugovzhodne sapice, saj je ne trebue. Ne morem pa umeti, da je nečastno, ako učitelji sami hodijo k davčnemu uradu po svojo mezdo, da pri davčnem uradu izgubé svoj ugled in stanovski ponos!? Ako je pa tako, bila bi naši šolski oblasti dolžnost preskrbeti, da učitelji dobé doma svoje plače. Menim pa, da je ona iznajdba le humbug, kajti ako učitelj jedenkrat v meseci zapusti svojo rezidenco ter se napoti v bližnjo metropolo, potegne trdo prislužene novce in izvrši še razne druge opravke, mu je tudi to v čast.

Nečastno zadevlje učitelja, ako se v navzočnosti občinstva robato vede, vpijani, svoje dolžnosti zemarja. Učitelji z borno plačo ne moremo se jednačiti z uradniki! Nimamo tudi servilnih slug, kojim bi veleli: »Nujte, hodite in prinesite mi denar.

Dragi kolegi! Ne sramujmo se davkarije, tudi ne uboštva; a sramovati bi se nam bilo le onih marog, koje bi vplivale na slabo vzgojo naše mladine in kršene medsebojne ljubezni, kajti to je vez človeštva, brez nje ni sestanka, obstanka, napredka! *Miroľjub.*

Društveni vestnik.

Iz našega društva. Občni zbor »slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani«. (Dalje in konec.)

Da bode tudi zunanji svet vedel, da živimo, je naše društvo o svojem delovanji poročalo »Dunajskemu pedag. društvu,« katero je to že v svojem letniku priobčilo.

Nadalje je postalo naše društvo ud »Hrvatskega pedag. društva«.

Prijetno dolžnost je odbor spolnil s tem, da je izročil v zadnjem občnem zboru izvoljenemu častnemu članu, ravnatelju, bivšemu predsedniku našega društva g. Andreju Praprotniku, častno diplomu.

Ker se je letos v velikih počitnicah sešla v našem glavnem mestu deželna konferenca, preskrbelo je

društvo stanovanja vsem onim gg. društvnikom, kateri so se oglasili, za kar je imel odbornik g. Bahovec največ zaslug.

Jako prijetno mi je poročati, da je bila letos »nemila smrt« našemu društvu prav mila; kajti nijednega društvnika nam ni pobrala in želim le, da bi nam tudi za naprej prizanesla.

Za društvo je tudi veselo, da se je število udov v teku leta precej pomnožilo. Lansko leto je društvo imelo 1 častnega, 65 pravih in 2 podporna člana; sedaj pa sta 2 častna, 90 pravih in 1 podporni član. Tudi to število nam ne sme zadostovati in posebno še sedaj ne, ko postane »Tovariš« naša lastnina. Naša naloga je, list duševno in materijelno podpirati.

Pri mnogih, vabilih na naročbo beremo: »Vsak naročnik naj vsaj še jednega naročnika listu pridobi.«

To nam bi bilo morebiti tudi v resnici izpeljivo, če pomislimo, da je na Kranjskem še polovica gg. tovarišev in $\frac{9}{10}$ gđc. učiteljic, ki še niso naši naročniki.

Dragi tovariši! pridobimo torej sotrudnikov in naročnikov našemu glasilu, ker potem bode tudi list čvrst, kar bode le nam v korist in čast.

S tem končam svoje skromno poročilo in prosim, da se vsprejme.

Blagajnik g. Fr. Kokalj nam je poročal o društvenem premoženju. V preteklem letu je bilo z lanskim ostankom in posojilom 10 gld. 148 gld. 16 kr. dohodkov in 65 gld. 95 kr. stroškov. V blagajnici je tedaj 82 gld. 21 kr. preostanka. Ta bi bil mnogo večji, ako bi bili vsi udje svojo dolžnost izpolnili.

Pregledovalcem računov so se izvolili gg. tovariši Leop. Armič, Jak. Dimnik in Maks Josin.

Knjižničar, tudi g. Fr. Kokalj, je navzočnim naznanil, da ima društvena knjižnica 378 knjig in 28 zvezkov.

G. Dimnik predlaga, da naj se g. blagajniku izreče posebna zahvala za 10 »Učit. Tovarišev«, katere je podaril knjižnici, kakor tudi za njegovo izvanredno marljivost in delavnost za društvo. (Dobro!) Dorastek knjižnice naj se pa v »Tovariši« kot dopolnilo prejšnjega izkaza iztisne. Z odobravanjem sprejeto.

Pri razgovoru o društvenem glasilu je g. Luka Jelenec naslednje predlagal:

1. Časnikarstvo je v sedanjih časih neprecenljivo, ker zagovarja stanovske koristi; tako naj bi tudi »Tovariši« več tacega gradiva prinašal, zato bi moral imeti poseben šolsko-politični oddelek.

2. On prinaša premalo pedagoških učnih poskusov.

3. Prinašal naj bi list tudi obširnih poročil od drugih slovanskih ljudskih šol, ker to učitelje navdušuje.

4. Po izreku »Es lebe hoch die Concurrrenz« naj »Tovariši« nagrade razpiše, ker potem mu bode došel marsikateri dober članek, kateri sedaj drugam roma.

5. Listki bi morali drugačni biti. Ako pišejo o plačah, katere so za nas resna stvar, ne smeli bi jih kot neresne jemati.

6. Ali je odbor z urednikom kako pogodbo sklenil? Če ne, naj jo stori.

G. predsednik mu je tako-le odgovoril: Naš list je vedno zagovarjal naše koristi in jih bode tudi. Politični oddelek se v listu prav lahko napravi, a meni, da je vedno boljše, ako je v pedagoškem listu kolikor mogoče malo politike.

List uredovati je jako težko, posebno ako ima vse jeden v roki in še ta je z mnogim drugim delom preobložen. Sedaj bode vse drugače in ložje, ker bode po pravilih odbor urednika volil in se bode delo med

odbornike razdelilo. Res je, da je letos list imel malo učnih poskusov, ali pomisliti je treba, koliko prostora je letos listu vzela deželna konferencija in uredba učiteljskih plač, kar je za učiteljstvo vendar velike važnosti.

Kar se listka tiče, bodi omenjeno, da se je pred letom ravno to zahtevalo. Da so pa listki največ obravnavali naše plače, s tem kažemo, da nismo še tako plačani, kakor bi morali biti.

Dozdaj ni bilo mogoče nagrad razpisavati; ker gledati se je moralo, da je mogel list izhajati. Če bode pa z dohodki drugače, se bode tudi to lahko storilo. »Es lebe hoch die Concurrrenz« je res; kajti ideali so skoraj izginili in samo zaradi konkurence. Pri nas pa vendar to ni tolikega pomena; odvisno bode to od novega odbora, kako se bode list uredoval.

Odbor z urednikom ni nobene pogodbe sklenil, ker je ni bilo treba. List je bil prevzel urednik le za toliko časa, da so bila pravila potrjena, po katerih bode list postal društvena lastnina. Skupno mu pa odgovori, da se je za list po svojih slabih močeh trudil.

V novi odbor so bili voljeni: Dimnik Jakob, Furlan Jakob, Kokalj Francišek, Krulec Ivan, Raktelj Francišek, Razinger Anton, Tomšič Ivan, Trošt Francišek in Žumer Andrej. Ker je na mesto g. Bahovca izvoljen g. Dimnik, izreče se g. Fr. Bahovca zahvala za dosedanje delovanje.

Volitev delegatov za prihodnji občni zbor »Zveze« se je prepustila odboru.

Samostalnih predlogov ni bilo.

G. predsednik se, zahvali v svojem in v imeni odbora za izvolitev in obljubi, da bodo storili, kar jim bode le mogoče. Posebno je zahvalil tudi še gđc. učiteljice, katere drugim svojim tovarišicam tako lep vzgled dajejo, kar kaže, da tudi pri gđc. učiteljicah raste prava zavest.

Nato je pozval občni zbor, da naj se spominjamo dobrot, katere uživamo na podlagi novih zakonov, katere nam je dal naš presvetli cesar; zatorej mu zakličimo trikratni »Slava!«

Po zborovanji je predaval g. A. Razinger o stoječi pisavi.

Kdor pozna gospoda, vé, da je večak v pisavi; zato je bilo tudi njegovo predavanje dovršeno in le želeti bi bilo, da bi nam ta za sedanjí čas posebno zanimiv referat priobčil v »Učit. Tovarišu«. Stavljene predlogi se soglasno sprejmo in naznanijo vis. deželnemu šolskemu svétu.

Ko mu g. predsednik izreče zahvalo, zaključí zborovanje.

Iz kamniškega okraja. Naše učiteljsko društvo je imelo dne 1. vinotoka p. l. v Kanniku svoje zborovanje. Društveni predsednik g. Janežič prisrčno pozdravi navzočnih 5 gđc. učiteljic in 15 gg. učiteljev poudarjajoč vez prijateljstva in jedinstva ter nas spodbuja k skupnemu delovanju na šolskem polju. Omeni,

da bode letos v Ljubljani kmetijska razstava in tako je tudi nam najlepša priložnost dana, pokazati z obilno udeležbo zanimanje za napredek. V vzgled nam postavi brate Čehe, ki so posebno z mnogobrojno udeležbo pozornost nase obrnili. Pohvalno se izrazi o društvenikih gđc. Šerc, gg. Kosu in Stiasnyu, kateri so se kot delegatje udeležili na svoje stroške zborovanja »Zveze« v Trstu.

Sedaj je sledilo zanimivo predavanje g. Burnika, nadučitelja v Kamniku: »prepariranje živalij za šolsko rabo«. Po kratkem uvodu prične takoj z razparanjem šoge, katero je g. tovariš Sadar ustrelil. Nekateri gospodje z bolj občutljivim želodcem so se nekoliko nazaj umaknili in od daleč gledali, drugi z manj občutljivimi živi smo pa obkolili g. preparatorja in z zanimanjem sledili njegovim spretnim rokam. G. Burnik je pa strokovnjak v tej stvari. V četrtni uri je ptiča odril ter nam med tem vsako ročnost na drobno razložil. Popisal bi vso proceduro basanja živalij, a to prepustim spretnejšemu peresu g. predavatelja, ki bo morebiti o tem kak zanimiv članek priobčil in s tem izvestno marsikateremu tovarišu ustregel. Pokazal nam je še več prepariranih živalij in priporočal v privatni pouk nemško knjigo »Die Praxis der Naturgeschichte I. Thl. Taxidermie v. Ph. L. Martin, Verlag Bernhard Voigt in Weimar«. Jako hvaležni smo g. Burniku za ta koristni pouk, ki nam je napravil tudi mnogo zabave. Sploh so zborovanja našega društva zanimiva, ker je vselej v sporedu tako predavanje, da nam zraven pouka prinaša tudi zabavo.

Sledilo je poročilo g. Stiasnyja o »Zvezinem« zborovanju v Trstu. G. poročevalec nam je s spretno besedo in nekaterimi osebnimi opazkami naslikal že itak iz časopisov znano zborovanje, zato tega ne bodem navajal.

Ker posebnih nasvetov ni bilo, opomni g. nadzornik Letnar, da je pri zadnjem zborovanju predlagal, naj se v tem okraju umrli učiteljem o Vseh svetih popravljajo na društvene stroške grobovi in polagoma napravijo svetilnice in ker je bil ta predlog vsprejet, vpraša, kaj je o tem odbor ukrenil. G. predsednik odgovarja, da se še ni natančneje določilo, kdo bo vse to oskrbel. Določilo se je tedaj, da naj šolsko vodstvo istega kraja, kjer je umrl tovariš pokopan, prevzame proti povračilu stroškov oskrbovanje svetilnic, napisa in popravljanje gomile.

Končno se sprejme še predlog g. nadzornika, naj bo prihodnje zborovanje prvi četrtek meseca malega travna v Dobu in naj se kot glavna točka postavi v spored praktičen poskus z učenji v šoli.

Za tem zaključí g. predsednik zborovanje in toпло zahvali gg. poročevalca za njun trud.

Po zborovanju je bil obed v gostilni g. Rodeta, kjer smo se, pustivši šolo na strani, prav po domače jako prijetno zabavali. V nadi, tudi prihodnjč v tako dobrodejni kolegijalnosti zadovoljne ure preživeti, smo se veselo ločili.

T-t.

Poročilo o delovanju »Narodne šole« za preteklo XIX. društveno leto, t. j. za dobo od dné 15. kimovca 1890 do 15. kimovca 1891. (Dalje.)

Ako slavni zbor temu mnenju pritrdi, mora tudi priznati, da čaka »Narodno šolo« še veliko delo. Sicer nimamo optimističnih nad, da se bomo kdaj približali temu idealu; a odboru je občna potreba »migljaj z velikim prstom«, da je treba še mnogo mnogo dela, predno se bode z večjim zadovoljstvom gledalo na vspeh društvenega delovanja.

Vender odboru samemu nikakor ni moči zadostiti velikanski tej zadači, ako gg. društveniki trudoljubivo ne pripomajajo z nabiranjem občnih dobrotnikov. Sicer moramo radostno priznati, da ima učiteljstvo veliko skrb, pridobivati domači šoli prijateljev in jih opozarjati na dobrotvornost »Narodne šole«; a ta skrb se obrača le na prvo, druga pa se prezira, kadar bi se ji moralo »dajati«, ljubeznivo pa se ji laská, kadar se »jemlje«. Slavni zbor naj te opazke dobrovoljno tolmači in gg. udeleženci naj jih sprejmo kot prošnjo, da bi se v tem oziru spominjali našega koristnega in — reči smemo — tudi jako potrebnega društva.

Ustanovniki.

Uzorno so delovali gg. učitelji Radovljiškega okraja, priredivši na korist ondotnega šolstva zanimiv koncert, ki je donesel čistega dohodka 120 gld.

G. Podkrajšek, imajoč največje zasluge na sijajnem vspehu godbeno-pevske produkcije, za katero so se gg. tovariši z velikim požrtvovanjem dlje časa pripravljali, poslal je ono vsoto »Narodni šoli« z dogovorjenim naročilom, da se vpišejo ljudske šole: 1. Begunje pri Radovljici, 2. Koroška Bela, 3. Breznica, 4. Jesenice, 5. Radovljica in 6. Bled kot »ustanovnice«. Z žrebom je veselčni odbor določil, katere šole so podpore deležne. Ta priznanja vredni pojav zanimanja za šolstvo kaže, kaj se doseže s trdno voljo in vstrajnostjo.

Z veliko radostjo zabeležimo ta blagi čin in priporočamo v posnemanje gg. tovarišem.

V teku dvajsetletnega društvenega obstanka je preteklo leto najbogatejše glede na nove ustanovnike. Razven omenjenih šol so pristopile tudi še ljudske šole: 1. Velike Lašče, 2. Št. Jernej, 3. Borovnica in 4. Vipava, torej 10 ljudskih šol vkupe. Vsa čast in hvala vsem gg. posrednikom.

Še veselejši kot ta naraščaj je pa pridobitev novih ustanovnikov, ki ne zahtevajo nikac'h podpor iz društvene zaloge, in ti so: 1. Kmetška posojilnica za ljubljansko okolico, 2. Obrtno podporno društvo in družba ss. Cirila in Metoda. Podpora 10 gld., katero smo od posojilnice prejeli, vknjžila se je z dovoljenjem njenega upravnega odbora kot I. polovica ustanovnine, in obrtno podporno društvo je vsled blagohotnega posredovanja visokočastitega g. predsednika Jan. N. Horaka naklonila tudi 10 gld. podpore, katera se je

kot ustanovnina pripisala k jednakeму že pred leti vplačanemu donesku.

Glavni odbor družbe ss. Cirila in Metoda, kateremu je »Narodna šola« radovoljno preskrbela proti pošteni odškodnini večkrat raznovrstna učila za ljudske šole, vzdržavane in upravljene od Ciril-Metodove družbe, pristopil je po soglasnem sklepu tudi v kolo ustanovnikov, in donesek 20 gld. se je naložil kot ustanovnina na ime družbe. Slava!

Dobrotniki.

Dasi je 104 ljudskih šol, kakor je razvidno iz računskega sklepa pod točko 16., naslov »Dohodki«, vplačalo na doneskih = 517 gld. 64 kr. in 48 učiteljev = 194 gld. 30 kr., skupaj torej = 711 gld. 94 kr., vendar bi se »Narodna šola« ne mogla popeti do onega vspela, ki se kaže v končni številki 1198 gld. 86 kr. pod naslovom »Troški«, ako društvo ne bi imelo stalne podpore od visokega deželnega zbora (200 gld.), od veleslavnega občinskega sveta stolnega mesta (200 gld.) in od slavne kranjske hranilnice (200 gld.). K rednim podpornikom našega društva moramo tudi visokorod. g viteza dr. Fr. Močnika v Gradci šteti. Vsakokrat ob novem letu se blagi gospod vpokojeni dež. šol. nadzornik in naš častni član spominja »Narodne šole« ter nam nakaže 15 gld., če tudi je vknjižen kot ustanovnik. Njegova podpora je gmotne in moralne vrednosti, kajti prihaja od izredno zaslužnega šolnika in je odboru najlepše priznanje, da odobrava društveni

smoter. Bog daj še kaj tacih dobrotnikov. »Narodni šoli« so tudi darovali p. n. gg.: Ivan Sajevec, župnik v Slavini, Ivan Mercina, vadniški učitelj v Gorici, L. U, in J. Prosenec, glavni zastopnik zavarovalne družbe »Unio catholica« v Ljubljani.

V izrecno porabo za določene šole so priposlali doneske p. n. gg. župnik A. Romoveš za šolo v Svibnem, župnik uršulinskega samostana v Ljubljani Potočnik in katehet Zupan v Loki za šolo v Kropi, kmetijska posojilnica v Črnomlju vsled posredovanja g. nadzornika A. Jeršinovica za 11 šol črnomaljskega okraja in mnogo krajnih šol. svetov.

Vsem slavnim korporacijam in posamičnim dobrotnikom izreka odbor najtoplejšo zahvalo, kateri se gotovo radostno pridruži častita skupščina. Kdor je za šolstvo kaj dobrega storil, navdaja ga sladka zavest, da je skladal za duševno hrano, ki je nerazrušljive vrednosti. Bog vračaj z obilo srečo milosrčnim dobrotnikom in vzbujaj še drugim čut radodarnosti!

Odbor tudi ne sme prezreti pri tej priliki onih, ki so »Narodni šoli« kaj darovali »in natura«. Znamenit dar nam je došel od g. Grubbauerja, ki je na račun pisank razprodanih na Kranjskem podaril nad 10.000 raznih zvezkov. Od radodarne tvrdke J. Giontini in A. Krisper smo sprejeli nad 2000 pisank prav dobre vrste in od prvega še posebej 800 knjižic Cesar Fr. Jožef I., ki so se raznim šolam razdelili. G. prof. Klemenčič poklonil je društvu več lepih slovenskih knjig. Pristréna zahvala velja tudi tem blagim in rodoljubnim šol. prijateljem! (Dalje prih.)

Vestnik.

Najvišje odlikovanje. Presvetli cesar je blagoizvolil podariti g. Janezu Gnjezdi, profesorju na c. kr. višji realki v Ljubljani, zlati križec za zasluge s krono. — G. Janez Rozman, župnik pri sv. Jakobu v Ljubljani, imenovan je bil častnim kanonikom. Kot nekdanjemu ravnatelju in katehetu ter iskrenemu šolniku in prijatelju učiteljstva mu javino presréna vošila!

Pohvala in priznanje. C. kr. deželni šolski svet je v jedni svojih zadnjih sej izrekel pohvalo in priznanje: g. Fr. Kremingerju, c. kr. profesorju na veliki realki v Ljubljani, za njegovo uspešno sodelovanje pri c. kr. izpraševalni komisiji za ljudske in meščanske šole; g. profesorju Fr. Levcu za njegovo didaktično in literarno delovanje in za njegovo poslovanje kot c. kr. okrajni šolski nadzornik; g. profesorju Ivanu Vrhovcu v Novem Mestu za njegovo literarno-znanstveno delovanje na zgodovinskem polji; g. profesorju Viljemu Vossu za njegovo literarno delovanje in marljivo znanstveno raziskovanje dežele Kranjske v prirodopisnem oziru.

Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta. Prebere se zapisnik zadnje seje in vzame na znanje. Na to poroča g. deželni šolski nadzornik o stanju srednjih in ljudskih šol v šolskem letu 1890/91. Poročilo se vzame na znanje in predloži visokemu naučnemu ministertvu. Pri tej priliki se je izreklo posebno priznanje nekojim srednješolskim profesorjem, mnogim

učiteljem na ljudskih šolah in na meščanski šoli v Krškem za njih literarno delavnost. Razširjanje zasobne dekliske šole ubogih šotskih sester »de Notre Dame« v Šmihelu pri Rudolfovem v trirazrednico se vzame na znanje. Dosedanja učitelj in voditelj na jednorazrednici v Poljanici, g. Ivan Jaklič je postal nadučitelj na dvorazrednici v Črmošnjicah, začasni učitelj in voditelj v Blagovici, g. Pavel Gorjup pa stalni učitelj in voditelj ravno tam. Za pouk v ročnih delih v šolskem letu 1890/91 so se določile dotičnim učiteljicam remuneracije. Naposled so se rešile tudi prošnje ljudskih učiteljev za novčno podporo.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O seji c. kr. mestnega šolskega sveta ljubljanskega z dne 16. prosinca letos smo prejeli nastopno poročilo: Na znanje se vzmó stvari, ki so se rešile od zadnje seje kurentnim pótém. Reši se več prošenj zaradi oproščanja od plačevanja ukovine. Glede popolitve dveh stalnih na novo ustanovljenih katehetskikh služeb na mestnih ljudskih šolah gré predlog na visoki c. kr. deželni šolski svet. Ponavljalni tečaj na jednorazrednici na Barji za letos izostani. Prošnja voditeljstva I. mestne deške petrazredne ljudske šole glede podpore za stalno razstavo učil, in pa prošnja voditeljstva jednorazrednice na Barji za napravo šolskega vrta izročita se mestnemu magistratu s toplim priporočilom, da mestna občina dovolí potrebne doneske. Sklene se opozoriti odločilne kroge na načrt mesta ljubljanskega in pa na zemljevid okolice ljubljanske kot važni učili za po-

speševanje nazornega nauka v zemljepisji. Priprave za letošnje prvo okrajno učiteljsko konferencijo nemških ljudskih šol ljubljanskih se prepusté c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku profesorju Wallnerju, ker še ni stalnega odseka za to. Končno se je sklepalo o neki ulogi tukajšnjega »Konservativnega obrtnega društva«, tičočí se odprave šolskega poučevanja rodokolskih učencev ob večernih urah.

Učitelj in učiteljica gladu umrla. Nemški listi poročajo, da sta umrla v Galiciji meseca grudna preteklega leta neka 16letná učiteljica v gorski vasi Groków in 24letni učitelj v Bubszebný-u oba gladi. Prva je imela 16 gld. mesečne plače, drugi pa 17 gld. Vsaj zdravniki so konstatirali, da je smrt bila posledica stradanja.

Štirje sinovi učiteljski zasedajo škofovske stolicе na Nemškem, to so: dr. Fleck v Metzju, dr. Redner v Chelmnju, dr. Korum v Trevinu, dr. Simar v Paderbornu.

Šolska delarna. Visoki c. k. deželni šolski svét je z odlokom od dné 16. grudna 1891, št. 2632 dovolil ustanovitev šolske delarne na Igu. Delarna se je odprla začetkom 1892. leta in poučuje se v lepjenstvu in rezbarstvu dvakrat na teden po zimi.

Koliko je univerz na zemlji. Vseh je 147. Na čelu jim je Pariz z 9125 slušateljji, potém Dunaj s 6220 slušateljji, Berolin s 5527, Praga s 3800 slušateljji. Najmanjša je univerza »Bay College« v Sierra Leone v Afriki, ki ima 5 učiteljev in 12 slušateljev in spada k angleški univerzi v Durhamu. Ako visokim šolam prištejemo tudi mohamedansko visoko šolo v Kairi, ki šteje 10.000 slušateljev, potem ima Afrika največjo in najmanjšo visoko šolo.

O kardinalu Haynaldju. Nedavno umrli ogrski kardinal Haynald je bil vedno zelo naklonjen onim, ki so ga v njegovi mladosti poučevali. Na njegovem dvoru je živel tudi njegov nekdanji učitelj, ki ga je poučeval v ljudski šoli. Nekega dné obiše kardinala papežev nuncij in Haynald mu predstavi učitelja tako-le: To je moj bivši učitelj, ki me je večkrat s palico naseškal. Nuncij vpraša učitelja: Kako ste se upali tako kaznovati biskupa. Učitelj pa odgovori: To sem storil le zato, da je iz njega postal biskup. *Učiteljské Noviny.*

Ljudska šola na Českem. Kraljevina Češka se po pravici prišteva k prvini deželam na svetu, v katerih je ljudsko šolstvo v največjem cvetu. Ni čuda torej, ako je narod češki med prvimi kulturnimi narodi. Že pred 100 leti, t. j. l. 1791., je bilo na Českem 2376 ljudskih šol; do l. 1821. je to število naraslo na 2986; l. 1851. jih je bilo 3462, letos pa jih je že 5309 s 14.685 razredi; pred 100 leti je bilo le 2108 razredov. — Češka šolska poslopja so cele palače, okoli katerih se razprostirajo po večini krasni vrti. V šolah imajo povesod bogate zbirke iz vseh strok prirodoznanstva ter posebno velike šolske knjižnice. Mladina pridno čita razne pripovedne in poučne knjige, razbistri si duh in pridobi posebno ljubezen do češke knjige, do češke domovine in naroda, kajti večina spisov za mladino je prešinjena take ljubezni. Ko mladina odrase, čita potem pridno druge knjige in časnike, tako da Čehi sami sebe imenujejo »čitateljski narod«. Mladeniči ne posedajo po gostilnah cele dni in noči, marveč pridno beró bodisi doma, v družtvih ali pa v knjižnicah, kakoršno ima skoro vsaka vas. Namesto za pijačo in igro, dajejo denar za knjige in časnike; zato je češka književnost na tako visoki stopinji, da se moramo čuditi, kako more

6 milijonov Čehov toliko storiti na polju znanosti in prosvete. Učimo se od bratov Čehov!

Draginjški priklad. Občinski svét v Lvovu je za leto 1892. dovolil mestnim uradnikom in voditeljem, učiteljem in učiteljicam na mestnih ljudskih šolah izdatni draginjški priklad, kateri skupno znaša 42.000 gld. To je pač lepo božično darilo, kakeršno bi tudi ljubljanskemu učiteljstvu pristojalo, osobito po novi uredbi plač!

Šolske delarne. Poleg 6 šolskih delarn, ki smo jih navedli v zadnji številki, omeniti nam je še ustanovitev šolskih delarn na Igu in v Grahovem. Torej je na Kranjskem sedaj že 8 šolskih delarn.

Nova obrtna šola. V Čepovanu na Goriškem ustanovila je vlada obrtno šolo za čipkarstvo, ter imenovala za učiteljico jako spretno moč, gospodično Franciško Podgornikovo. Čepovan je središče jako razširjenega čipkarstva, katero je velevažna domača obrt in na katere razvoj bode nova šola gotovo močno vplivala na korist vsega prebivalstva.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« blagoizvolilo je poslati ljudski šoli v Velikih Laščah kot ustanovnici sledeče šolsko blago: 300 pisank, 40 risank, 2 škatljici peres, 50 držal, 5 ducatov svinčnikov in 2 ducata radirk. Za ta obilni dar izreka srčno zahvalo *Jožef Pavčič.*

Šolsko vodstvo v Vel. Laščah dné 29. grudna 1891

Zahvala. Slavni odbor »Narodne šole« je blagoizvolil tukajšnji deški šoli podariti jeden glasovir v pomoč pri poučevanji petja in v izobrazbo godbe na glasoviru ukaželjni deci. Podpisana se slavnemu odboru »Narodne šole« za to izvanredno darilo najpriščneje zahvaljujeta.

Krajni šolski svét v Šmihelu, 6. prosinca 1892.

F. Kastelic *Francišek Kalan*
namestnik načelnika. učitelj in voditelj.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za poslani mu znesek 5 gld. za deško in 5 gld. za deklisko tukajšnjo šolo toliko raznega šolskega blaga poslati, da bodo ubožni otroci, katerim roditelji tega blaga ne morejo kupiti, za dalj časa preskrbljeni, za kar se podpisana v imeni šolske mladine slavnemu društvu najtopleje zahvaljujeta.

V Šmihelu, 6. prosinca 1892.

F. Kastelic *Francišek Kalan*
namestnik načelnika. učitelj in voditelj.

Zahvala. Prečastiti gospod Ivan Zorc, tukajšnji nadžupnik, blagoizvolil je mengeški tirazrednici podariti jedno podobo presvetlega cesarja (v okvirji) in mnogo šolskega blaga, ki naj se polagama razdeli naši šolski mladini. Podpisani v imeni obdarovancev visokočastitega dobrotnika najtopleje zahvaljuje.

V Mengšji dné 10. prosinca 1892.

Lovro Letnar, nadučitelj.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za mali znesek poslati tukajšnji tirazrednici mnogo šolskega blaga. Podpisana ga za podvojeno podporo tudi v imeni ubogih šolarjev najtopleje zahvaljujeta.

Mengeš dné 10. prosinca 1892.

Levec Janez *Lovro Letnar*
predsednik. nadučitelj.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je že meseca kimovca m. l. poslalo tukajšnji šoli za vpla-

čani znesek 10 gld. raznega pisalnega in risalnega orodja v mnogo višji vrednosti.

Pred kratkem pa je blagoizvolilo to prekristno društvo za nove, darovane od slavne »Posojilnice v Krškem« zopet poslati naši šoli mnogo šolskega orodja.

Podpisana štejeta si v prijetno dolžnost slavni »Posojilnici v Krškem« in prekristnemu društvu »Narodna šola« izreči tem potem prisrčno zahvalo.

Leskovec dne 14. prosinca 1892

Dr. Sterbenc *Ivan Rupnik*
predsednik kr. š. sveta. nadučitelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 38

okr. š. sv. Na dvorazrednici v Komendi Sv. Petra je drugo učno mesto z dohodki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem, obstoječim iz jedne sobe, stalno ali začasno popolniti.

Dotične prošnje naj se semkaj vložijo do 8. svečana 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku
dne 20. prosinca 1892.

Št. 36

okr. š. sv. V črnomaljskem šolskem okraju so razpisane sledeče učiteljske službe v stalno umeščene:

1. Služba učitelja-voditelja na jednorazrednici v Črešnjevci z letno plačo 450 gld., z doklado 30 gld. in prostim stanovanjem.

2. Drugo učno mesto na dvorazrednici v Štrekljevci z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem.

3. Služba učiteljice na štirirazredni Francišek-Jožefovi šoli v Črnomlji z letno plačo 450 gld.

Prošnje naj se vlagajo do dne 20. svečana t. l. pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji
dne 17. prosinca 1892.

Št. 52

okr. š. sv. Stalno ali začasno je popolniti 1. mesto učitelja-voditelja na jednorazrednici v Poljanici z dohodki IV. plačilnega razreda;

2. drugo učno mesto na dvorazrednici v Črmošnjicah z dohodki IV. plačilnega razreda.

Prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dne 20. svečana 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem
dne 25. prosinca 1892.

Listnica uredništva.

Sl. c. kr. okr. š. sv. v Kr.: Poslanega razpisa nismo natisnili, ker nam je za drugo številko prepozno došel, za to številko je pa obrok že pretekel. — G. J. B. na Bl.: Lepa hvala za poslani spis, katerega bomo porabili, kakor prej bode mogoče. Pošljite še kaj! Vaši želji, da bi list po trikrat na mesec — če tudi v manjšem obsegu — izhajal, bi mi radi ustregli, a druge okolščine govoré zoper to. V obsegu lista ne moremo zmanjšati. Tudi za tisek bi bilo neugodno, da bi se namestu cele pole tiskale le tri četrtine. Potem je v poštev jemati poštné stroške, ki so precej visoki. Po trikrat na mesec bi list le mogel izhajati, ako se naročniki in sodelovalci tako pomnože, da bi v obsegu cele pole izhajal. Sicer pa imamo z listom, odkar je postal lastnina »Slovenskega učiteljskega društva«, še drugo namero, ki bode gotovo v čast slovenskemu učiteljstvu. Ako bode list imel toliko naročnikov oziroma društvenih članov, da bode čez tiskarske in upravniške stroške ostajalo kaj več dohodkov, bode se s temi preostanki začel nabirati kapital za bodoči »učiteljski dom«. Ker ima torej društvo tak blag namen, pričakuje tudi, da se bodo naročniki pomnožili in tudi naročnino oziroma društvenino točno plačevali. Vsak zaveden šolnik naj bi bil naročnik in nobeden naj bi se ne izgovarjal, da list lahko pri svojem tovarišju bere. S takimi izgovori se stvari prav nič ne koristi. Iz tega vzroka moramo tudi gledati, da z denarjem kar je mogoče štedimo in smo za sedaj še proti trikratnemu izhajanju lista. Na drugo Vašo željo se bomo ozirali.

Pozdrav! — G. A. Jiráček v Kraljevih Vinogradih pri Pragi: Potrebovali bi Komenskega »Didaktiko« v češkem jeziku. Ker ne vemo, kje bi se dobila, uljudno Vas prosimo, da jo blagoizvolite pri kakem knjigotraču na naš račun naročiti. — Gg. I. T. na R. in F. M.: Poslanih narodnih pesmij »Glasbena Matica« letos ni mogla izdati, ker je morala skrbeti za drugo glasbeno tvarino. Po mogočnosti se bode pa tudi na to ozirala. Torej bodo s časom tudi poslane pesmi prišle v poštev. — G. J. T. v M.: Gledé češko nemškega slovarja obrnite se na Fr. A. Urbaneka, knjigotrača v Pragi, Ferdinandova trida, číslu 4 n. Kot strokovni list pa Vam priporočamo jednega od teh: »Posel z Budče« (tednik, 5 gld.), nakladatelj (založnik) Fr. A. Urbanek v Pragi; »Beseda Učiteljská« (tednik, 3 gld. 52 kr.), administracija Václav Reháček, Praga-Vyšehrad, č. 31. — IV.; »Národní Učitel« (polmesečnik, 2 gld. 40 kr.), redakcija v Břežnici, Češko. — G. I. Z. v V. P.: Prosimo, da nam blagoizvolite poročati, od kod se Vam je doposlala opisana knjiga o šolskem zdravstvu, ker je nam neznana. — G. L. B. v Ž.: Hvala za dopis in poslano razpravo. Vse hočemo porabiti. Prosimo še kaj. Pozdrav! — G. A. K. v Sr.: »Knjižnico« smo prejeli. Lepa hvala! Ocenó priobčimo prihodnjíc, ker danes ni bilo prostora. — Drugim gg. pošiljateljcem dopisov: Lepa hvala, vse pride na vrsto.

Vse p. n. kolegínje in kolege opozarjamo še jedenkrat na Komenskega tristoletnico, za katero smo v drugi letošnji številki priobčili poziv. Oglasila prosimo do 10. t. m.

»Učiteljski Tovariš« izhaja na celi poli velike ošmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje »Slovenskega učiteljskega društva« prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Poljske ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.